

Ministeri Väinö Tannerin puhe Ssoödem. Puolueen vaalikirjasssa
1939

Katsaus tämän hetken sisäpoliittiseen tilanteeseen.

Kun Suomessa kolme vuotta takaperin, v.1936, käytiin valtiollisiin vaaleihin, oli eräs mustimpiä ajanjaksoja maamme uusimmassa historiassa päättymässä. Edellisille vuosille oli ollut leimaa antamassa musta teentumus, laittomuus, väkivalta ja yleinen turvattomuus. Tämän kaiken aiheuttajana oli n.s. lapuanliike, joka alkoi järjestyä jo v:n 1929 lopussa. Se oli selvä diktatuuriliike joka määrätietoisesti pyrki samoihin päämääriin, joihin myöhemmin monissa muissa maissa on päädytty. Se alkoi ensinnä hajansisimä väkivallantekoina, järjestyi vähitellen, joskaan ei puolueeksi, niin kuitenkin jonkinlaiseksi salaiseksi liikkeeksi. Se hahmoitteli itselleen vallankumouksellisen ohjelman, tietysti ei vasemmistovallankumouksellista, vaan oikeistovallankumouksellisen. Se syrjäytti maan laillisen hallituksen, joka ei rohjennut asettua sitä vastustamaan ja josta pitkäksi aikaa tuli pelkkä varjohallitus, jota kukaan ei totellut.

Jos tällä vallankumouksellisella liikkeellä olisi ollut joku pystyvä diktaattori johdossa, olisi se helposti voinut siepata vallan, koko vallan, varsinkaan kun valtiovalta ei ollut halukas asettumaan sitä vastustamaan, vaan päinvastoin avasi sille ovet selälleen. Tämä liike heittäytyi lopuksi kapinayritykseen, ja silloin myöskin useimpien porvarillisten puolueiden silmät sukenivat, eikä liike enää saavuttanut sitä kansan suosiota, jolla se alkujaan liikkeelle lähti. Se lopetettiin lopuksi tuomioistuimen päätöksellä, ja sen ensimmäisen vaiheen surullinen loppu oli edessä.

Tämän lapuanliikkeen aikana tehtiin runsaasti yrityksiä muut-

taa meän valtiosääntökin. Pyrkimyksenä oli supistaa eduskunnan toimintavaltaa, suositeltiin n.s. presidentin hallituksia, jotka olisivat olleet vastuussa ainoastaan valtiollisen päämiehelle, äänioikeus haluttiin supistaa ainoastaan siihen piiriin kuuluville henkilöille, jotka maksoivat vissin määrän veroa, eduskunnan käsittelyoikeutta haluttiin rajoittaa j.n.e. Sillä oli siis selvä pyrkimys siirtää ratkaisuvallta toisiin käsiin.

Oli selvää, että tällainen liike pyrki myöskin rajoittamaan ja tekemään tyhjäksi työväen osanoton julkiseen elämään. Julkisesti liike oli suuntautunut kommunismin esiintymistä vastaan, ja siinä suhteessa se onnistuikin pääsemään melko pitkälle. Sen vaikutuksesta nim. kommunistinen julkinen esiintyminen tehtiin maassa mahdottomaksi. Mutta lopullisesti tähdättiin valtavamman työläisöksen toimintaan, tehdettiin sos.dem. puolue ja sen toiminta tehdä mahdottomaksi. Mikäläiset riirit saivat silloin hyvin runsaasti tuntea niitä vaikeuksia, joita oloista johtui. Yleinen turvattomuus vallitsi ja kyydytykset olivat jokapäiväisiä ilmiöitä.

Se oli aika, jolloin ei voinut liikkua toisissa maissa saamatta tehdä selvää, mikä paholainen "lappalaisiin" oli mennyt.

Tällaisissa oloissa suoritettiin v. 1930 vaalit, joille yleisesti annettiin nimitys "terrorivaalit". Minkäänlaisia vaalivapautta ei ollut olemassa. Seurauksena oli, että työväenluokan edustajamäärä eduskunnassa putosi 66:een, siis yhtä vaille kolmannekseen eduskunnan jäsenmäärästä. Tällä yhden äänen puuttumisella oli suuret seuraukset. Kun ei ryhmällämme ollut edes kolmatta osaa eduskunnan äänistä, ei se pystynyt siirtämään vaikeimpia lakiehdotuksia yli vaalien. Näin voi yhtynyt oikeisto v. 1930 valituksessa eduskunnassa ajaa ohjelmansa lävitse jokseenkin ilman mitään esteitä.

Se asenne, jonka sos.dem. puolue silloin otti, nojautui pääasiassa kahteen tunnukseseen.

Me ryhdyimme pitämään etualalla erästä asiaa, josta ei aikaisemmin ollut tarvinnut paljon puhua. Me aloimme puhua laillisuudesta ja tämä laillisuuden seärnaaminen oli ikävää kuultavaa porvarillisil-

- 3 -

le puolueille. Useasti sai kuulla taantumusporvariston taholta sa-

nottavan, että "laillisuus heidät tappaa". Ei ollut helppoa kuulla, että asioita hoidettiin laittomasti.

Toisena tunnuksen oli k a n s a n v a l l a n säilyttäminen. Me ymmärsimme selvästi, että tästä perusedellytyksestä meidän oli pidettävä kiinni. Itseasiassahan sos.dem. puolue on aina ollut kansanvaltainen ja sitä myöskin koettanut parhaansa mukaan tehostaa. Mutta silloisissa oloissa se muodostui aivan perustavaa laatua olevaksi vaatimukseksi. Ilman kansanvaltaista järjestelmää ei meillä tietysti ole mahdollisuutta ajaa sosialidemokraattista ohjelmaa.

Näitä kahta vaatimusta ei silloin lakettu jatkuvasti julkisuudessa esittämästä. Niissäkin vaikeissa oloissa, joita elettiin v. 1930 valitun eduskunnan toimikauden aikana, saatiin puolueemme taholta rohkeasti esiintymällä luottamus työväen piireissä palautetuksi. Tämä luottamus oli pahasti horjunut. Yleinen pelko oli saanut jalsijaa ja oltiin toivottomia tulevaisuudesta. Mutta, kuten sanottu, luottamus palautui vähitellen ja v:n 1933 vaalit tuottivat meille suuren menestyksen ja muuttivat huomattavasti asemaamme. Silloinhan puolue valtasi itselleen 12 uutta paikkaa, kohottaen eduskuntaryhmänsä jäsenmäärän 78:een. Tämä vaalimenestys merkitsi sitä, että olimme onnistuneet asettamaan sulun pahimmalle taantumukselle. Meillä oli silloin hallussamme enemmän kuin kolmannes eduskunnan koko edustajamäärästä, ja 1/3 eduskunnassa on jo melkoinen mahti. Tällä vaalivoitolla oli taantumuksen selkäranka murrettu.

Täyttä käännettä ei kuitenkaan silloin aikeensaatu. Hitauden laki vai mikä siihen lienee vaikuttanut. Asiat eivät lähteneet kääntymään jyrkästi toiseen suuntaan eikä päästy palaamaan aikaisemmin vallinneisiin vapaisiin oloihin. Valtiollista tervahöyryämme ei saatu irti eikä uitetuksi vapaammille vesille siitä karikosta, johon se oli takertunut.

Tosin oli jo ennen vaaleja vapauduttu Svinhufvudin hallituksesta joka on ollut heikoin ja saamattomin hallitus, mitä meillä tässä

maassa on koskeen ollut. Senän asettui suorastaan kapinallisen lapuanliikkeen puolelle eikä ryhtynyt tarmokkaasti sitä vastustamaan. Vieläpä sen hallituksen päämies katsoi voivansa eduskunnassa ilmoittaa, että hallitus kannattaa lapuanliikkeen päämääriä. - Tämän hallituksen päämies oli siirtynyt toiselle tärkeälle paikalle, valtakunnan päämiehen paikalle ja taantumussuunta jatkui edelleen.

Herra Sunilan hallitus, joka tämän jälkeen vaikeimman pulakauden aikana joutui hoitamaan maan asioita, ei pystynyt aikaansaamaan täytävää järjestystä maahan. Se teki kyllä heikkoja yrityksiä tähän suuntaan. Taloudelliset olot olivat kuitenkin sille ylivoimaiset. Se harjoitti jonkinlaista taloudellista demagogiaa, johon se lopullisesti sortuikin. Se luopui hallituksesta tekemällä surullisen itsemurhan. Se erosi, kun ei saanut eräälle eduskunnalle annettavaksi tarkoitettulle lakiesitykselle valtakunnan päämiehen suostumusta. Näin jälkeensä herättää hymyilyä kun muistaa, mikä se lakiesitys oli. Sen tarkoituksena oli saada laillinen korko tässä maassa määrätyksi, ja se korko, johon maalaisliitto silloin pyrki, oli 7 %.

Herra Kivimäen hallitus, joka astui sen jälkeen johtamaan maan kontaloita, oli monessa suhteessa paljon onnellisempi. Se sai heti alkukuukausine verrattain päättävällisillä otteilla maan talouden kuntoon ja luottamuksen maan rehoiloihin palautetuksi. Poliittisesti tämä hallitus kuitenkin oli arka. Kun lapuanliikkeen loistokausi oli vielä läheisessä muistissa, pelättiin hallituksen taholla taantumuksellisia voimia, joilla edelleen maassa oli melkoisen huomattava mahti ja vieläpä jonkinlainen ymmärtäjä tassavallan päämiehessä. Tämän hallituksen arkuuden me sos.dem. puolueessa saimme omakohtaisesti sangen usein tuntea. Erikoisesti ovat jääneet mieleen ne näytelmät, joita helatorstaina kuusi vuotta sitten Tampereella puoluekokouksemme pidettäessä näyteltiin, ja joiden yhteydessä hallituksen arvovalta oli hyvin alhainen. Nämä tapahtumat muodostuivat kuitenkin suurenmoiseksi työväen vaaliherätykseksi ja vaikuttivat ehkä enemmän vaalien menestymiseen kuin koko meidän vaalikoneistomme. - Osoituksena siitä, minkälaisia ajatuksia herra Kivimäen hallituksessa-

se liikkui, voi vielä mainita, että sen aikana ruvettiin tutkimaan, eikä sos. dem. puolue voisi oikeudellista tietä, siis laillisia keinoja, lakkauttaa. Tämä yritys havaittiin kuitenkin toivottomaksi.

Näistä herä Kivimäen hallituksen heikkouksista huolimatta sos. dem. Puolue ja ennen kaikkea sen eduskuntaryhmä koetti estää sitä kaatumasta. Tämä hallitushan lepäsi kepeällä pohjalla eikä sillä ollut pysyvää kannatusta. Sen täytyi nojautua milloin oikealle milloin vasemmalle. Syynä siihen, että sos. dem. eduskuntaryhmä antoi tukensa hallitukselle, oli se, että voimasuhteet eduskunnassa olivat senlaatuiset, ettei ollut minkäänlaista mahdollisuutta aikaansaada vapaamielisempää hallitusta.

Eduskunnassa ei ollut työkykyistä enemmistöä, joka olisi voinut määrätä poliittisen suuntautumisen ja jonka varaan olisi voinut rakentaa uuden hallituksen. Sosialidemokraatteja ei silloin milteään porvarilliselta taholta haluttu hallitukseen, eikä porvarillisten puolueiden kesken myöskään voitu aikaansaada yhteisymmärrystä asiassa. Tämä eduskuntaryhmämme kanta ymmärrettiin puolueemme piirissä. Siitähän on osoituksena se, että puoluekokoukset sen ovat puolestaan hyväksyneet. Tosin esiintyi puolueen keskuudessa tyytymättömiäkin piirejä, jotka alkoivat esittää valituksia Kivimäen hallituksen toiminnasta ja siitä, että meidän sille antama kannatus rajoitti omaa toimintavapauttamme. Suurin tyytymättömyys tähän hallitukseen esiintyi kuitenkin maalaisliiton taholla, joka ei ollut tottunut olemaan hallituksen ulkopuolella ja johon tuo lähes neljä vuotta kestänyt karantääniaika vaikutti kovin myrkyttävästi.

Kolme vuotta takeperin oli se vaikutelma yleinen, että lopullinen käänne vapaamman suuntaan oli edessä ja että vihdoinkin päästäisiin pois siitä kuolleesta pisteestä, jossa siihen saakka oli eletty. Siinä vakaassa aikomuksessa lähdettiin myös vaaleihin. Nämä vaalit antoivatkin meille jälleen vaalivoiton. Puolueemme lisäsi edustajamääränsä eduskunnassa vielä viidellä jäsenellä. Eduskuntaryhmämme jäsenmäärä nousi siis 83:een. (Sen jälkeen olemme

erään onnellisen sattuman kautta vielä perineet maalaisliitolta yh-

den paikan, joten meillä nyt on 84 paikkaa). Tällä vaalivoitolla oli oikeiston mahti lopullisesti murrettu.

Se oli kaksissa vaaleissa saanut suorestaan katastrofimaisten vaaliteppion. Sos.dem.puolueen asema oli muodostunut aivan toiseksi, kuin v:n 1933 vaalien jälkeen. Kanss voi tassen hengittää vapaammin ja tuntea olonsa turvalliseksi.

Suoranaisena ja jopa välittömänä seurauksena tästä vaalin tuloksesta olisi tietysti pitänyt olla hallituksen vaihdos. Herra Kivimäen hallitus ei kuitenkaan ollut halukas luopumaan vallasta ilman että se oli saanut suoranaisen epäluottamuslauseen eduskunnalta. Tämöinen epäluottamuslause tulikin hyvin nopeasti v:n 1936 syksyllä ja hallitus erosi. Kaikille on hyvin tunnettua, minkälaiseksi hallituskysymys sen jälkeen muodostui ja miten sosialidemokraattien osallistuminen hallitukseen koko syksyn 1936 aikana estettiin. Edelleen on tunnettua, miten senjälkeiset ponnistukset kohdistettiin edessä oleviin presidentin vaaleihin, jotta valtakunnan korkeimmalla paikalla saataisiin aikaan muutos. Samanaikaisesti käytiin neuvotteluja siitä hallitusohjelmasta, jota suunnitteilla oleva kolmen puolueen - sosialidemokraattien, maalaisliiton ja edistyksen - kokoomushallitus tulisi toiminnassaan noudattamaan.

Mitä tähän hallitusohjelmaan tulee, on luonnollista, että niin erilaisiin päämääriin pyrkivien puolueiden hallitusohjelma muodostui semmoiseksi, ettei se ole minkään puolueen oma ohjelma.

Varsinkin meidän sosialidemokraattien taholla oltiin jo etukäteen selvillä siitä, ettemme voisi ajaa omaa ohjelmaamme ja että me vähemmistönä ollen saisisimme tyytyä siihen, että meässä harjoitetaan enemmistön vaatimaa ja toivomaa porvarillista politiikkaa. Mutta meille riitti se, että hallitusohjelma oli rakennettu selvästi kansanvaltaisille periaatteille ja että siinä luvattiin ajaa selvää uudistusohjelmaa.

Siinä hallituksessa, joka presidentin vaalin jälkeen maaliskuussa 1937 lopullisesti tuli muodostetuksi, oli tietysti eduskunnan voima-

sunteiden mukaisesti porvarillinen enemmistö. Porvarillisten puolueiden edustajia on hallituksessa 8 ja sos.dem. puolueen 5. Kaikki poliittiset salkut joutuivat porvarillisten jäsenten hoidettaviksi. Sosialidemokraateille jäi kyllä myös tärkeitä salkkuja hoidettaviksi ennen kaikkea semmoiset työväkeä lähellä olevat asiat kuin sosiaaliministerin ja kulkulaitos- eli työministerin salkut. Lisäksi on meidän puolueeseemme kuuluvilla jäsenillä raha- sekä kauppa- ja teollisuusasiat hoidettavina.

Tämä uusi hallitus oli epäilemättä sängen huomattava tapahtuma meidän poliittisessa elämässämme. Ensi kerranhan itsenäisyytemme aikana tapahtui, että porvarilliset puolueet ja sos.dem.puolue yhdessä yrittivät hallita maata. Edelleen se oli tärkeä tapahtuma sen kautta että useiden vähemmistöhallitusten jälkeen jälleen oli saatu enemmistöhallitus, jolla oli vankea jalansija eduskunnassa. Nämellisestihän hallituspuolueisiin kuuluu eduskunnan jäsenistä 143 jäsentä, joten hallituksella on runsaasti 2/3, melkein 3/4 takanaan. Pitkästä aikaa oli siten hallituksella vankea tuki eduskunnassa ja se voi odottaa voivansa kuljettaa asioita määrätietoisesti haluamaansa suuntaan.

Jos haluaa selvittää itselleen sos.dem.puolueen vaikuttimia tähän yhteishallitukseen menosta, niin lienee selvästi sanottava, että se ei tapahtunut ainakaan yksinomaan mistään puoluepoliittisista, itsekkäistä syistä. Mikään pakkoahan ei meitä tämän tien ottamiseen ajanut. Asemamme oli kyllin luja myöskin hallituksen ulkopuolella. Ei meitä myöskään puhtaasti porvarillinen hallitus enää olisi voinut samassa määrin sortaa ja meidän toimintaamme vaikeuttaa, kuin edellisinä vuosina oli ollut tapana. Meidän päävaikuttimenamme oli vilpitön halu tarjota maalle silloisissa vaikeissa oloissa palveluksiamme. Siten voitaisiin rauhassa ja kootuin voimin ryhtyä ajamaan positiivista uudistuspolitiikkaa, joka pitkäksi aikaa olisi jätetty kesannolle. Samoin pidettiin tärkeänä jo aikaisemmin ajamamme kansanvaltaisuustaistelun jatkamista loppuun saakka eli kunnes (ehkä) fascistiset pyrkimykset tässä maassa olisi lopullisesti saatu torjutuksi. Tämöisen uudistusohjelman ajamiseen jakansanvaltaisuuden vahvistamiseen

sukeni mahdollisuus, kun saatiin tällöinen voimakas enemmistöheili-
tus syntymään.

Nyt on tämä hallitus toiminut vähän yli 2 vuotta ja valitsijain asiensa on arvostella, miten tässä työssä on onnistuttu. Arvelen kaikkien niiden puolesta, jotka ovat vastuussa siitä, että tämänlainen askel otettiin, voitavan tunnustaa, että melkoisin epäilyksin tälle tielle lähdimme. Sitä kutsuttiinkin alussa melko yleisesti vain "hallituskokeiluksi". Kanne itsekkään luottaneet tämän kokeilun kestävyteen ja vastustuspuolueiksi jääneet ryhmät tässeen olivat aivan varmoja siitä, että hallitusrintamaan hyvin pian tulisi syntymään repeämä. Niihin vähäisiin odotuksiin nähden, millä liikkeelle lähdettiin, lienee tulosta pidettävä melkoisen hyvänä. Mitä ensinnäkin yhteistoimintaan itse hallituksen sisällä tulee, on se sujunut erinomaisen hyvin. Niin puoluemiehiä kuin kaikki olemmekin, on jokainen koettanut asettaa maan edun omien puolue-etujen yläpuolelle. Kun keskinäinen luottamus on ollut hyvä, on yhteistoiminta myöskin voinut muodostua hyväksi. Siinä on kiinteä hallitusohjelma myöskin ollut melkoisena apuna.

Mutta myöskin eduskunnassa on asiain hoito sujunut toisella tavalla kuin ennen. Ei ole tarvinnut seistä, niinkuin monet aikaisemmat hallitukset, milloin oikealla milloin vasemmalla jalalla. Eduskuntaenemmistön kannatus on ollut etukäteen tiedossa ainakin useimmissa asioissa. Eduskuntaryhmät ovat yleensä pystyneet hyvin koossa. Vasta nyt, kun vaalit ovat lähellä, ja edustajat jonkin verran rupeavat arvioimaan omia mahdollisuuksiaan seuraavissa vaaleissa, on kurittomuus alkanut saada valtaa. Monia suuria asioita on tähän mennessä onnätetty viedä lävitse. Näitä asioita voisi luetella paljonkin. Puutun kuitenkin vain erääseen, joka viime aikoina on astunut voimakkaasti etualalle.

Alussa niin hallitus kuin eduskuntakin saivat toimia verrattain säännöllisissä oloissa. Taloudellinen asema maassamme oli hyvä ja poliittiset olot olivat rauhalliset. Ulkonakaan ei mitään erikois-

ta tapahtunut, paitsi että olosuhteet kehittivät samaan epäedulli-

seen suuntaan, johon ne jo edellisinä vuosina olivat kulkeneet, ja yhä useammat maat siirtyivät fasisistiseen leiriin.

Mutta nyt on jo yli vuoden ajan rajojemme ulkopuolella vallinnut hyvin epävarma tilanne, joka ei ole voinut olla vaikuttamatta meidän kotoisiinkin oloihimme. Tämä ulkona esiintynyt rauhattomuus on kaikkien havaittavissa. Ei kukaan enää ilman melkoista uteliaisuutta voi olla samuissin avaamatta samulehteään ja iltaisin luultavasti useimmat ovat radiokoneen ääressä kuunnelleet, mitä uutta maailmassa on tapahtunut. Suurvaltain välit ovat jatkuvasti kiristyneet, ja sodan uhke on astunut jatkuvasti lähemmäksi. Jonkinlainen hermosota on jo nyt käynnissä, ja yhä useampi valtakunta on jo järjestänyt taloutensa täydellisen sotatalouden kannalle.

Näiden tapahtumien vaikutukset ovat tuntuneet meillä Suomessakin. Eräänä seurauksena niistä on ollut, että puolustuskysymys on astunut hyvin voimakkaasti etualalle, etten sanoisi täysin hallitsevaan asemaan. Se on esiintynyt monessa muodossa, mutta lähinnä tietysti rahallisena kysymyksenä. Meillähän on jo aikaisemmin eduskunnan enemmistön päätöksellä, vastoin sosialidemokraattien kantaa, ratkaistu eräs verrattain suuri puolustuskysymys. Eduskunta oli päättänyt ns. puolustuslaitoksen perushankintoihin varata 210 milj. mk vuosittain. Vuosi takaperin tämä asia astui jälleen päiväjärjestykseen sen jälkeen kun eräs komitea oli tehnyt siitä ehdotuksensa. Tämä komitean ehdotus tiesi sitä, että seitsemän vuoden aikana olisi määrätty summa varattava armeijan perushankintojen rahoittamiseksi. Lopullisesti tämä asia summaan nähden ratkaistiin siten, että kokonaissumma määrättiin 2.710 milj. mk:ksi ja että sitä oli kerättävä 7 vuoden aikana. Entisen päätöksen lisäksi oli siis varattava 190 milj. mk vuosittain. Tämä lisäys saatiin sosialidemokraattien vaatimuksesta kerätyksi siten, että tulo- ja omaisuusveroa korotettiin 20 %:lla. Tämä veron lisäys suunnilleen peittää sen lisätarpeen, joka täten päätettiin täyttää.

Tämän jälkeen ovat vaatimukset kuitenkin edelleen kasvaneet. Päiväjärjestykseen on tullut m.m. kysymys Ahvenanmaan linnoittamisesta.

Eduskunnalle on äsken monien esivalmistelujen jälkeen annettu esitys Ahvenanmaan linnoittamisesta, jonka lasketaan vaativan 426 milj. mk, mikä summa olisi kerättävä kolmen vuoden aikana. Tämän esityksen on eduskunta puolestaan hyväksynyt. Edelleen on oikeiston taholta esitetty laivaston rakennusvaatimus, ja se on tietysti sangen raskas asia. Minkäänlaista laivastoa ei kai voida ajatellakaan saatavan aikaa alle 1,5 - 2 miljardin mk:n. - Eduskunnan loppuviikoina on edelleen annettu ~~jos~~ eduskunnalle useita maanpuolustusta koskevia esityksiä. Näiden joukossa on ollut vaikeitakin asioita, kuten esitys työpalvelun järjestämisestä, väestösuojelun järjestämisestä, sotatilamääräysten voimaantumisesta ennen varsinaisen sotatilan puhkeamista j.n.e.

Tietysti me olemme kaikki varsin hyvin selvillä siitä, että kun on puhe puolustuskysymyksen järjestämisestä, ei sillä alalla ole mitään ylärajaa, johon voisi pysähtyä. Puolustuslaitoksen on siitä ihmeellinen laitos, ettei se tule koskaan valmiiksi. Ensinnäkin tehdään jatkuvasti uusia keksintöjä, jotka työntävät entisiä syrjään. Vanhat vehkeet vanhenevat, ruostuvat, romuttuvat ja tulevat käyttökelvottomiksi. Tällä alalla harjoitetaan lisäksi paljon humpuukia, jota on esim. vapasehtoinen rajojen linnoittaminen, joka parhaillaan on hyvin suosiossa.

Meillä sosialidemokraateilla on tämän asian yhteydessä ollut vaikea asia itsellemme selvitettävänä. Meidän on ollut selvitettävä, miten tähän kaikkeen on suhtauduttava. Meillä on hyvin selvät ohjeet aikaisemmilta puoluekokouksilta. Puoluekokoukset ovat sanoheet, viimeksi kolme vuotta takaperin, että puolustuslaitokseen ei ole uhrettava liikaa varoja. Lisäksi on asetettu erinäisiä ehtoja ja toivomuksia, miten puolustuslaitokseen olisi suhtauduttava.

Aikaisemmat päätökset on kuitenkin tehty oloissa, jotka olivat aivan toisenlaiset kuin ne, missä nykyään elämme. Kaikki maat varustautuvat nyt melkein hammasta purren, käyttäen tavattoman paljon varoja tähän tuottamattomaan tarkoitukseen. Pientenkin maiden on ollut pakko mennä virran mukana. Myöskin sos.dem.puolueet kaikissa

- 11 -

meissä ovat nähneet velvollisuutensa olevan kansanvaltaisen järjes-

telmän säilyttämiseksi suostua lisävarojen myöntämiseen puolustusla-
toksen hyväksi. Niin olemme mekin tehneet.

Ei ole syytä kuvitella, että sosialidemokraattinen puolue näin menetellessään olisi ollut harhakäsityksen vallassa ja kuvitellut tällä alalla suuria voitavan aikaansaada. Me näemme selvästi sen rajan, jonka yläpuolelle pienet maat eivät voi mennä. Pienet maat eivät voi hankkia itselleen kaikkia niitä vehkeitä, joita suuret valtakunnat itselleen hankkivat, yhtä^ävähän kuin jokin pientila voi hankkia itselleen suurtilan laitokset. Esim. todella taistelukykyi-
neⁿ laivasto on suuri mahdollisuus pienille maille. Mekään emme py-
ty hankkimaan niin voimakasta laivastoa, että sillä olisi jokin mer-
kitys. Meillähän on neapuriemme kaksi suurvaltaa, joilla on voi-
makkaat laivastot. Emme ole menneet näiden uusien määrärahojen
myöntämiseen ilman tarkkaa suunnitelmaa, emme myöskään paniikin tai
pelon vallassa.

Näillä suunnitelmilla on se paha vika, että ne maksavat paljon.
On tietysti helppo huutaa, niinkuin oikeiston taholta huudetaan, et-
tä meidän on varustauduttava. Ja tehtäköön mikä päätös tahansa,
niin oikeiston taholta sanotaan, että se on liian vähän.

Tärkeätä on tällöin selvittää itselleen, kuinka nämä varustelu-
suunnitelmat on rahoitettava. Mainitsin jo äsken, että ensimmäinen
rahoitus suoritettiin siten, että tulo- ja omaisuusveroa korotett-
tiin ja rasitus siirrettiin siten pääasiassa varakkaiden luokkien
kannettavaksi. Oikeistolle on tässä suhteessa vastaisuuteen nähden
selvä resepti. Se on sen julkisuudessaakin jo ennättänyt mainita.
Sen ohjelmaan kuuluu, että niin kauan kuin uusia puolustustarpeita
on olemassa ja niihin on varoja käytettävä, on muut tarpeet jätettä-
vä tyydyttämättä. Ja sikäli^ä kuin siitä huolimatta lisävaroja tar-
vitaan, on nämä varat lainattava, eikä veroja korotettava.

Tämä neuvo on tietysti aivan väärä. Emmehän me voi asettua sillo-
kannalle, että yhden tarpeen vuoksi, olkoon se kuinka huutava tahan-
sa, jätämme muut tarpeet tyydyttämättä. Emmehän voi suostua siihen,
että esim. sosiaalinen uudistusohjelma laiminlyötäisiin sen vuoksi,

että varustautumista on kiirehdittävä. Mielestäni emme myöskään voi jättää tulevien sukupolvien maksettavaksi sitä, mitä me tällä hetkellä näihin tarkoituksiin käytämme. Näitä suunnitelmia olisi sen vuoksi toteutettava vain siinä laajuudessa kuin me nykyoloissa pystymme varoja näihin tarkoituksiin hankkimaan. Tämä tietää verokuorman lisääntymistä. Jos siis varustautumista jatkuu, tulee verokuorma pakosta lisääntymään.

Näissä asioissa on pidettävä pää kylmänä eikä ole suostuttava siihen, että nykyään vallitsevaa suurta innostusta käytetään väärin. Ei ole levitettävä paniikkimielisyyttä ja sitä väärin käytettävä. Ei ole oikeus saattaa maan rahaloja rappiolle eikä syrjäyttää sosiaalista uudistusohjelmaa.

Tämä on ainoa kysymys, johon nykyään esillä olevista asioista olen halunnut tässä yhteydessä puuttua.

Mitä vastaiseen toimintaamme tulee, niin hallituksessa tapahtuvasta yhteistoiminnasta huolimatta havaitsemme olevamme yksin, varsinkin lähtiessämme vaaleihin. Ei meillä yhteisrintamapuolueiden taholta ole mitään apua odotettavissa. Päävastoin on siltä taholta avoimesti julistettu, että ne tekevät kaiken voitavansa vastustukseen sosialidemokratian voimistumista. Ja mitä vastustuspuolueisiin tulee, ollaan ainakin oikeiston taholla edelleen täysin sotajalla meitä vastaan ja pidetään maan eduille vahingollisena sitä, että sosialidemokratit ovat niinkin tehokkaasti mukana maan asioista päätettävässä kuin tällä hetkellä ovat.

Omaan asenteeseemme nähden haluaisin yksinkertaistuttaa probleemia mainitsemalla, että politiikassa on tavallaan vain kaksi tietä valittavana. Kaikessa toiminnassa voidaan panna pääpaino sille, mikä eroittaa oman puolueen toisista puolueista. Toinen tie on se, että koetetaan pitää erottavia seikkoja vähemmän etualalla ja etsiä niitä seikkoja, jotka yhdistävät. Edellinen tie on opposition tie. Jälkimmäinen tie johtaa yhteistoimintaan toisten puolueiden kanssa.

Me olemme puolestamme kokeilleet kumpakin tietä ja molemmilla on

omat etunsa. Riippuu pääasiassa tilanteesta, kumpaa on noudatettava kumpi katsotaan edullisemmaksi. Oppositioasenteessa olemme aikoinaan saavuttaneet huomattavia etuja. Mutta olemme myös voineet havaita, että jos tilanne on vaarallinen, ei siitä ole paljonkaan apua. Etenkin vaarallisina aikoina yhteistoiminnan etsiminen pääasiassa samalla linjalla kulkevien puolueiden kanssa on erinomaisen tärkeä ja sillä voi saavuttaa hyviä tuloksia. Tällä hetkellä, jos koskaan, on aika vaarallinen. Ulkoa uhkaa vaara. Eikä sisälläkään kaikki ole aivan lepotilassa, vaikka pinnalla ei paljon väreilyä tällä hetkellä näekään. Täällä on syytä niin laajalti kuin mahdollista koota kansa yhteiseen rintamaan. Sehän onkin sosialidemokratian päämääränä.

Tämä kanta, jota puolue on parin viime vuoden aikana noudattanutkin, on johtanut siihen yhteishallitukseen, josta on ollut puhe. Puolue on sen muodostamisessa ollut pääasiassa jokseenkin yksimielinen. Puolueemme enemmistö harrastaa rauhallista politiikkaa. Tällaisella rauhallisella, johdonmukaisella uudistuspolitiikalla meillä on myöskin toiveita saada lisää kannatusta ulkopuolelta nykyisten puoluepiirien. On tietysti tärkeätä ylläpitää agitatio^{ta} ja puolueen valitustyötä, mutta yhtä tärkeätä on suorittaa positiivista uudistustyötä jolloin työväki näkee, että sille koituu reaalisia tuloksia puolueen toiminnasta.

Kun nyt lähdemme vaaleihin, on tilanne melko lailla omituinen ja joka tapauksessa uusi. Olemme hallituspuolueena yhdessä porvarien kanssa. Kuitenkin olemme yksin ja saamme kaikki muut puolueet vastemm^{me}Keskustapuolueet, jotka tähän saakka ovat aina olleet vastakain vaaleissa, ovat nyt menneet vaaliliittoon. Hallituspuolueena ei tavallisesti ole ollut terveellistä lähteä vaaleihin. Hallitukseen voi tavallisesti sisältyä tekojaⁿ, jotka voivat herättää arvostelua. Luulisin kuitenkin, että se toiminta, joka puolueellamme hallituspuolueena on takanamme, kestää tarkastelun ja arvostelun vaaleissa sekä ettei valitsijoille ole ainakaan harskaampia muistutuksia siitä vasten.

Näiden vaalien tuloksista tulee riippumaan vastainen toimintamme ja se suunta, jonka se tulee saamaan. Joudummeko edelleen olemaan hallituspuolueena syksystä lähtien vai siirrymmekö oppositioon, se on kokonaan vaalien tuloksista riippuvainen.

Meillä oikeisto peloittelee porvarillisia valitsijoita odotettavissa olevalla sosialidemokraattien suurella vaalivoitolla, jopa toivotetaan, että sos.dem. puolue tulee saamaan enemmistön eduskunnassa minkä jälkeen alkaa sos.dem. puolueen diktatuuri tässä maassa. Kaikki he kuitenkin sydämessään toivovat meille vaalitappiota ja halusivat mieluummin kokonaan hävittää "marxilaisuuden" maasta. Tämä toivo on kuitenkin suurempi kuin tosiasiat. Sitä on viimeaikoina niin suurenmoisin tuloksin hävitetty, että kaksissa viime vaaleissa olemme hankkineet 17 uutta paikkaa. Jos hävittämistyö jatkuu samaan suuntaan, on meillä syytä olla iloisia.

Haluamme näissä vaaleissa koota kansan enemmistön, palkkatyöväen ja pienviljelijät, yhteisten vaalitunnusten ympärille. Tälle enemmistölle me haluamme antaa määräämisvallan yhteiskunnassa ja valtion asioista päätettäessä. Tämä on todellista kansanvaltaa, jonka palvelukseen me olemme antautuneet.

Meillä on hyvät toiveet siitä, että vaalit tulevat meidän osaltamme sujumaan hyvin. Rivit sulkeutuvat kaikkialla tiiviimmiksi ja äänostus on suuri.

Yhteenvetona siitä, mitä olen lausunut, haluan tehostaa, että sikäli kun on kysymys meidän suhtautumisestamme ulospäin, on meidän noudatettava täyttä puolueettomuutta.

Sisäpolitiikassa taas on syytä pysyä niiden tunnusten ympärillä, joita viime aikoina on seurattu.

Edelleenkin on lujasti tuettava kansanvaltaa järjestelmää, sillä kansanvallan kautta meillä on mahdollisuus ajaa sosiaalisia uudistuspolitiikkaa.

Kansan enemmistön edut on saatava määrääviksi.

Kansan syvät rivit on saatava sosialidemokratian riveihin ja sitä kautta annettava niille mahdollisuus vaikuttaa asioihin.

Jos tällöinen luottamus meille annetaan, jos meille valitsijat jälleen haluavat antaa vaalivoiton, voimme me puolestamme luvata, että me teemme kaiken voitavamme osoitteaksemme ensinnecemme sen luottamuksen, jota meille osoitetaan.